

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU, KHẢO SÁT CHỈ SỐ PHÁT TRIỂN CON NGƯỜI (HDI) TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH ĐỒNG NAI 5 NĂM 2006 - 2010

Trần Quốc Tuấn*

Chỉ số phát triển con người (HDI) là một khái niệm về phát triển kinh tế - xã hội có tính tổng hợp giữa kinh tế với các lĩnh vực xã hội như giáo dục, y tế, nghèo đói, môi trường sống, an sinh xã hội, an ninh con người và bình đẳng giới.... Việc tính toán HDI là đo lường sự tiến bộ của một Quốc gia nói chung và của tỉnh, thành phố trên cả nước nói riêng.

HDI được dựa trên ba nội dung cơ bản để tính toán đó là: Cuộc sống lâu dài và khỏe mạnh (*tính bằng tuổi thọ trung bình từ lúc sinh*); Khả năng tiếp cận với trí thức (*tính bằng tỷ lệ biết chữ của người lớn, và tỷ lệ đi học nói chung*); Mức sống hợp lý (*được tính bằng GDP bình quân đầu người theo sức mua tương đương*).

Do tầm quan trọng của mình, HDI được sử dụng trong phân tích, điều hành và hoạch định chiến lược phát triển kinh tế - xã hội. Đối với nước ta, việc nghiên cứu HDI là một đề tài còn rất mới. Đối với tỉnh Đồng Nai, cũng như một số địa phương khác trong cả nước, quá trình triển khai thực hiện đề tài nghiên cứu HDI cũng mới thực hiện từ năm 2003. Thực hiện theo chỉ đạo của Ban Khoa giáo Trung ương, Tỉnh ủy Đồng Nai đã thành lập Ban chỉ đạo để triển khai thực hiện, trong đó Cục Thống kê là thành viên, và là cơ quan được giao trách nhiệm chính về mặt công tác chuyên môn, trực tiếp xây dựng kế hoạch, phương án thực hiện; tổ chức điều tra, khảo sát tính toán các chỉ tiêu liên quan phục vụ cho đề tài.

Kết quả quá trình nghiên cứu đã điều tra, khảo sát và tính toán được HDI của tỉnh Đồng Nai thời kỳ 4 năm (2000- 2003). Để tiếp nối quá trình nghiên

cứu của những năm trước làm cơ sở cho việc nghiên cứu, xem xét đánh giá xu hướng phát triển HDI của tỉnh các năm tiếp theo, UBND tỉnh Đồng Nai đã có văn bản số 935/UBND-TH ngày 16 tháng 3 năm 2006 về việc “*Giao trách nhiệm cho Cục Thống kê chủ trì phối hợp với các Sở, ngành liên quan tiến hành điều tra thu thập thông tin tính chỉ số phát triển con người của tỉnh 2 năm tiếp theo 2004-2005*”.

Để có số liệu làm cơ sở đánh giá kết quả về chỉ số phát triển con người (HDI) trên địa bàn tỉnh Đồng Nai 5 năm 2006 -2010, nhằm phục vụ cho báo cáo văn kiện Đại hội IX Đảng bộ tỉnh Đồng Nai nhiệm kỳ 2010-2015; thực hiện ý kiến chỉ đạo của Tỉnh ủy, UBND tỉnh giao; Cục Thống kê triển khai thực hiện hoàn thành công tác “*Điều tra khảo sát tính chỉ số phát triển con người (HDI) trên địa bàn tỉnh 5 năm 2006 -2010*” và xây dựng được chỉ số HDI của tỉnh Đồng Nai 5 năm giai đoạn 2006 - 2010.

Như vậy, đối với tỉnh Đồng Nai việc điều tra, khảo sát và tính HDI của địa phương đã thực hiện 3 lần trong 10 năm (*từ năm 2000 đến 2010*) và đã xây dựng được đầy số liệu HDI và các chỉ số thành phần. Cục Thống kê đã tổng hợp và hệ thống lại thành tập số liệu chỉ số HDI của tỉnh Đồng Nai thời kỳ 10 năm (2000- 2010), đồng thời tiến hành phân tích đánh giá “*Chỉ số phát triển con người (HDI) tỉnh Đồng Nai thời kỳ 2006- 2010*”, so sánh với 5 năm trước (2000-2005), để cung cấp thêm thông tin cần thiết cho các cấp lãnh đạo địa phương nhận biết rõ hơn về thực trạng phát triển kinh tế - xã hội của Đồng Nai 5 năm qua; đồng thời kiến nghị một

* Phó Cục trưởng Cục Thống kê Đồng Nai

số giải pháp chủ yếu góp phần nâng cao HDI của tỉnh trong thời gian tới.

I. Đánh giá chung về chỉ số HDI thời kỳ 2006 - 2010:

Kết quả tổng hợp chỉ số HDI thời kỳ qua như sau:

Bảng 1. Chỉ số phát triển con người (HDI) tỉnh Đồng Nai thời kỳ 2006- 2010

Năm	Chỉ số tuổi thọ	Chỉ số giáo dục	Chỉ số mức sống	Chỉ số HDI
2005	0,842	0,830	0,622	0,765
2006	0,844	0,831	0,639	0,771
2007	0,852	0,833	0,653	0,779
2008	0,854	0,835	0,658	0,782
2009	0,856	0,838	0,666	0,787
2010	0,857	0,840	0,684	0,794

Nguồn: Điều tra khảo sát tính chỉ số phát triển con người (HDI) trên địa bàn tỉnh Đồng Nai 5 năm 2006-2010

Qua kết quả tổng hợp, tính toán số liệu khảo sát ở trên cho thấy HDI của Đồng Nai từ năm 2005 đến 2010 tăng lên đáng kể, phù hợp với kinh tế xã hội đang trên đà phát triển. Năm 2005 chỉ số HDI là 0,765 cao hơn 0,061 so với cả nước (*cả nước năm 2005 chỉ số HDI là 0,704*) đến năm 2010 chỉ số HDI của Đồng Nai đạt 0,794 tăng 0,022 so với năm 2005, bình quân mỗi năm chỉ số HDI tăng 0,0044. Đến năm 2009, chỉ số HDI của Đồng Nai là 0,787 cao hơn 0,062 của cả nước (*cả nước năm 2009 chỉ số HDI là 0,725*).

II. Đánh giá về chỉ số mức sống:

Chỉ số mức sống là một trong 3 chỉ số thành phần của HDI, chỉ số mức sống có sự tăng nhanh nhất so với các chỉ số khác qua các năm và chính sự tăng nhanh của chỉ số mức sống đã góp phần quan trọng đưa HDI của tỉnh tăng lên đáng kể trong những năm qua.

Chỉ số mức sống tính được bằng chỉ tiêu GDP bình quân đầu người theo sức mua tương đương (PPP-USD); để tính chỉ tiêu GDP bình quân đầu người theo PPP-USD, trước hết phải trên cơ sở thu nhập bình quân đầu người của Đồng Nai theo VNĐ (*giá thực tế*) các năm qua đã được công bố. GDP bình quân đầu người theo PPP-USD của Đồng Nai được tính từ số liệu đó và kết quả qua các năm như sau:

Bảng 2. Chỉ số mức sống tỉnh Đồng Nai thời kỳ 2006- 2010

Năm	GDP bình quân/người (VNĐ) giá thực tế (1000 đồng)	GDP bình quân/người (USD-PPP) (USD)	Chỉ số mức sống
2005	13.648	4.151	0,622
2006	15.793	4.602	0,639
2007	18.138	5.012	0,653
2008	22.228	5.157	0,658
2009	24.860	5.416	0,666
2010	29.465	6.027	0,684

Nguồn: Điều tra khảo sát tính chỉ số phát triển con người (HDI) trên địa bàn tỉnh Đồng Nai 5 năm 2006 - 2010

Số liệu tính toán cho thấy GDP bình quân đầu người tính theo USD-PPP tăng đáng kể, năm 2010 tăng 45% so với năm 2005. Mức tăng bình quân 5 năm 2006 -2010 là 7,43%/năm. Thời kỳ trước tăng cao hơn (*bình quân thời kỳ 2001-2005 tăng 11,46%/năm*) do thời kỳ 2006-2010 ảnh hưởng khủng hoảng kinh tế thế giới, kinh tế tăng trưởng chậm lại, trong khi đó dân số vẫn tăng cao. Số liệu tăng trưởng qua các năm như sau:

Sở dĩ diễn ra xu hướng tiếp tục tăng về chỉ số mức sống là do thời kỳ 2006-2010 kinh tế Đồng Nai tiếp tục tăng trưởng khá cao qua các năm 2006-2008; mức tăng GDP năm sau cao hơn năm trước,

Bảng 3. Chỉ số mức sống và mức tăng trưởng tỉnh Đồng Nai thời kỳ 2006 - 2010

Năm	Chỉ số mức sống	Mức tăng trưởng
2005	0,622	+ 0,020
2006	0,639	+ 0,017
2007	0,653	+ 0,014
2008	0,658	+ 0,005
2009	0,666	+ 0,008
2010	0,684	+ 0,018

Nguồn: Điều tra khảo sát tính chỉ số phát triển con người (HDI) trên địa bàn tỉnh Đồng Nai 5 năm 2006 -2010

cụ thể: Năm 2006 tăng 14,4%; năm 2007 tăng 15,15%; năm 2008 tăng 15,46%. Tuy nhiên 2 năm gần đây, do ảnh hưởng khủng hoảng kinh tế toàn cầu nên GDP tăng chậm lại; năm 2009 tăng 9,29%; năm 2010 tăng 12%. Tuy nhiên cả thời kỳ 2006- 2010, GDP trên địa bàn tỉnh đạt mức tăng bình quân 13,23%/năm, tăng cao hơn so với thời kỳ 2001-2005 (Thời kỳ 2001-2005 mức tăng bình quân là 12,85%/năm). Sự tăng nhanh về GDP bình quân đầu người góp phần làm tăng chỉ số mức sống.

III. VỀ TUỔI THỌ VÀ CHỈ SỐ TUỔI THỌ:

Cục Thống kê đã chọn phương pháp dựa vào tỷ lệ chết trẻ em dưới một tuổi và tỷ lệ dân số từ 65 tuổi trở lên để tính tuổi thọ trung bình. Nguồn số liệu dựa vào điều tra biến động dân số hàng năm và Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2009, có tham khảo số liệu của ngành y tế. Kết quả là:

Tuổi thọ trung bình của Đồng Nai hàng năm đều tăng so năm trước do các nguyên nhân sau:

- Thu nhập bình quân đầu người tăng đáng kể trong những năm gần đây, nghèo đói và bất bình đẳng được đẩy lùi. Đời sống cư dân Đồng Nai có

Bảng 4. Chỉ số tuổi thọ tỉnh Đồng Nai thời kỳ 2006 - 2010

Năm	Tuổi thọ bình quân	Chỉ số tuổi thọ	Tăng trưởng chỉ số tuổi thọ
2005	75,50	0,842	+ 0,005
2006	75,65	0,844	+ 0,002
2007	76,15	0,852	+ 0,008
2008	76,25	0,854	+ 0,002
2009	76,37	0,856	+ 0,002
2010	76,44	0,857	+ 0,001

Nguồn: Điều tra khảo sát tính chỉ số phát triển con người (HDI) trên địa bàn tỉnh Đồng Nai 5 năm 2006 -2010

nhiều chuyển biến tích cực, điều kiện chăm sóc người cao tuổi tốt hơn.

- Sau nhiều năm thực hiện công tác dân số - kế hoạch hóa gia đình, Đồng Nai đạt nhiều bước tiến quan trọng. Số con trung bình của một phụ nữ trong tuổi sinh đẻ giảm từ 4 con năm 1989, xuống còn khoảng 2,3 con năm 1999; 2,1 con năm 2007, 1,83 con năm 2008 (phụ nữ đang có chồng bình quân 2,34 con) và sẽ tiếp tục giảm ở những năm tiếp theo làm cho tỷ lệ tăng dân số tự nhiên đến năm 2008 còn 1,08%, giảm đôi chút ở năm 2009, 2010. Đây cũng là một yếu tố làm tăng tuổi thọ trong tương lai. Ngành y tế thực hiện thường xuyên các chương trình bảo vệ sức khỏe cho toàn dân. Tỷ lệ trẻ em suy dinh dưỡng giảm hiện còn 15% và có chiều hướng tiếp tục giảm vào những năm 2009, 2010. Chất lượng dân số Đồng Nai ngày càng được chú trọng, thể lực, trí lực từng bước được cải thiện.

- Do tình hình kinh tế ngày càng phát triển cùng với sự tác động tích cực của các chính sách an sinh xã hội của Đảng và Nhà nước, công tác chăm lo đời sống các đối tượng chính sách, đối tượng xã

hội được quan tâm thường xuyên.

3. Về chỉ số giáo dục:

Chỉ số giáo dục là một trong ba thành tố không thể thiếu được trong HDI. Ở Đồng Nai, chỉ số giáo dục những năm qua luôn ở mức khá cao, trong 5 năm qua (từ năm 2006 đến 2010) đã có sự tăng lên đáng kể: năm 2006 là 0,831; năm 2007 là 0,833; năm 2008 là 0,835 và đến 2010 là 0,840.

* Đối với tỷ lệ người lớn biết chữ:

Đây là chỉ tiêu có ảnh hưởng nhiều nhất đến chỉ số giáo dục, chiếm đến 2/3 chỉ số này; Trong các năm từ 2006 đến 2009, kết quả các cuộc điều tra về Dân số và điều tra về mức sống dân cư đều cho kết quả là tỷ lệ người lớn biết chữ của Đồng Nai ở mức khá cao và có xu hướng tăng lên: năm 2006 là 96,14%; 2007 là 96,42%; 2008 là 96,69%; 2009 là 97%; 2010 là 97,5%. Đó là nhờ đẩy mạnh thực hiện công tác chống mù chữ và phổ cập giáo dục, xây dựng trường đạt chuẩn quốc gia.

* Tỷ lệ người đi học các cấp giáo dục:

Tỷ lệ người đi học qua 6 năm như sau:

Bảng 5. Chỉ số giáo dục tỉnh Đồng Nai thời kỳ 2006 - 2010

Năm học	Tỷ lệ đi học các cấp giáo dục (%)	Tỷ lệ đi học phổ thông (%)	Tỷ lệ đi học chuyên nghiệp (%)
2005 - 2006	56,937	80,830	15,827
2006 - 2007	57,171	80,822	15,462
2007 - 2008	56,981	82,119	17,397
2008 - 2009	57,292	73,212	18,815
2009 - 2010	57,050	77,547	20,105

Nguồn: Điều tra khảo sát tính chỉ số phát triển con người (HDI) trên địa bàn tỉnh Đồng Nai 5 năm 2006 -2010

Kết quả tính toán như trên cho thấy tỷ lệ người đi học chung trên toàn tỉnh tăng dần từ 56,94% (năm 2006) lên 57,05% (năm 2010); nhưng năm 2008 có xu hướng giảm so với năm 2006 và 2007, tuy mức độ giảm rất ít. Nguyên nhân tỷ lệ người đi học các cấp giáo dục giảm là do tỷ lệ nhập học ở bậc tiểu học giảm qua các năm: năm 2007 là 101,47%; năm 2008 là 100,55% nhưng năm 2009 là 103,04% còn năm 2010 lại là 102,85%. Số dĩ các năm qua, tỷ lệ người đi học ở bậc tiểu học có xu hướng tăng, giảm do nguyên nhân các năm qua đẩy mạnh thực hiện phổ cập tiểu học đúng độ tuổi. Do đó hạn chế dần tình trạng học lưu ban, học quá tuổi qui định ở bậc tiểu học. Đây là xu hướng tiến bộ trong công tác Giáo dục - Đào tạo của tỉnh.

Quá trình thực hiện điều tra, khảo sát, tính toán và tổng hợp đã có sự phấn đấu nỗ lực của Cục Thống kê và các sở, ngành liên quan. Tuy nhiên, do một số nguyên nhân khác nhau, nên kết quả điều tra, khảo sát, tính toán về mặt số liệu chắc chắn còn những khiếm khuyết nhất định, mức độ chính xác của một số chỉ tiêu có thể chưa cao, nhưng hy vọng đây là nguồn thông tin làm cơ sở cho Lãnh đạo tỉnh ủy, UBND tỉnh và các ngành liên quan nghiên cứu và đề ra giải pháp trong năm năm tới, nhằm phấn đấu xây dựng Đồng Nai thành tỉnh cơ bản Công nghiệp hóa - Hiện đại hóa. Đồng thời đây cũng là tài liệu giúp cho mọi người có thể tiếp cận và hiểu sâu thêm về thực trạng HDI cả về phương pháp luận cũng như thực tế đã và đang diễn ra. ■

Tài liệu tham khảo

- Kết quả Điều tra khảo sát tính chỉ số phát triển con người (HDI) trên địa bàn tỉnh Đồng Nai 5 năm 2006 -2010